

POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANFATTNING (kan även bifogas som bilaga)

Organisationens namn

Statens Veterinärmedicinska Anstalt

Projekttitel

Underlag för riskbaserad hantering av gödsel från salmonella- och VTEC-smittade besättningar

Sammanfattning

Om smittämnen förekommer i naturgödsel, t.ex. salmonella- eller VTEC, kan dessa via spridning till åkermark resultera i kontamination av mark, vatten och grödor och spridas vidare till foder- och livsmedelskedjan. För att minska risken för att en mottaglig individ konsumerar en infektiös dos av smittämnet kan riskreducerande åtgärder baserade på naturliga barriärer (t.ex. tid mellan spridning av gödsel och skörd av grödor) eller behandlingsbarriärer (t.ex. hygienisering av gödsel med urea) användas. Det kan vara kostsamt och innebära praktiska problem att hantera gödsel från smittade besättningar. Därför har detta projekt genomförts, i syfte att ge ett underlag för ställningstagande om när åtgärder behöver vidtas och/eller restriktioner tillämpas i samband med spridning av gödsel från salmonella eller VTEC-smittade besättningar.

En kvalitativ riskvärdering har genomförts baserat på tillgänglig litteratur och expertkunskap. Riskvärderingen beskriver sannolikheten för att ett nötkreatur exponeras för en infektiös dos av smittämnen via intag av foder eller vatten som kontaminerats till följd av spridning av smittad gödsel på åkermark. Sannolikheten för exponering för en infektiös dos varierar beroende på lokala förutsättningar men även mellan smittämnen till följd av variation i den infektiösa dosen. Generellt gäller att en rad olyckliga händelser måste inträffa för att resultera i att ett nötkreatur konsumerar en infektiös dos av smittämnen. Den koncentration av smittämnen som finns i gödselpartiet vid spridningstillfället bedöms vara den faktor som har störst inverkan på sannolikheten för exponering för en infektiös dos. Denna koncentration beror på inombesättningsprevalens, utsöndringsnivåer, andel djur per utsöndringsnivå samt utsöndringsperiod i förhållande till spridningstillfället.

SVA gör bedömningen att koncentrationen av smittämnen i gödsel från smittade besättningar i många fall är låg vid det tillfälle som gödseln sprids till åkermark, samtidigt som det finns situationer när det kan förekomma höga koncentrationer av smittämnen i gödselpartier. Sannolikheten för att ett gödselparti med låg koncentration av smittämnen ska bidra till att ett nötkreatur exponeras för en infektiös dos av smittämnen är avsevärt lägre än om partiet innehåller höga koncentrationer av smittämnen. Eftersom det ur ett smittskyddsperspektiv inte anses rimligt att hanteras dessa partier likvärdigt föreslår SVA att krav på hantering och restriktioner bör utgå från kategorisering av gödseln utifrån koncentrationen av smittämnen i gödselpartiet. Dock saknas i dagsläget delar av det underlag som krävs för att ta fram och tillämpa en sådan metod.

För ytterligare information hänvisas till projektrapporten "Underlag för riskbaserad hantering av gödsel från salmonella- och VTEC-smittade besättningar" SVA:s rapportserie 46 ISSN 1654-7098 som finns tillgänglig för nedladdning via SVAs hemsida (www.sva.se).